

Wat liefde is

Eleonora von Essen

Wat liefde is

*Kun je elkaar weer vinden
als je elkaar bent kwijtgeraakt?*

Vertaald uit het Zweeds door Corry van Bree

ISBN 978-90-492-0836-3

ISBN 978-94-023-2733-5 (e-book)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Utmaningen*

Vertaling: Corry van Bree

Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio

Omslagbeeld: © Studio Michael Ceken

Zetwerk: Mat-Zet bv

© 2024 Eleonora von Essen

Published by arrangement with Albatros Agency, Sweden

© 2026 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv,
Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Voor Camilla – gekozen zus en geliefde
vriendin, die me vastberaden een schop onder
mijn kont geeft als dat nodig is.

1

Cecilia

De vraag is niet in een nacht geformuleerd, maar verrast toch als die in haar hoofd opduikt.

Wie is dat?

De vraag heeft een tijdje rondgedreven, maar heeft zich nooit echt laten horen, tot deze ochtend, als Cecilia met haar beker thee bij het kookeiland staat. Het is alsof een kwaadaardig wezen een markeerstift heeft gepakt en hem een neonkleur heeft gegeven. Luidruchtig. Het is niet eens een redelijke vraag, want ze weet heel goed wie Robert is. Zijn wangen zijn rood en het donkere haar krult rond de haargrens door het zweet, precies zoals altijd wanneer hij zijn ochtendronde heeft gedaan. Hij draagt sportkleding, zoals hij op dit tijdstip van de ochtend altijd doet en drinkt een van zijn afschuwelijke smoothies, wat hij al jarenlang elke ochtend doet. Het is Robert. De Robert met wie ze al bijna dertig jaar is getrouwd en van wie ze al net zo lang houdt.

Maar toch.

Een beetje van de donkergroene smoothie blijft in zijn

snor hangen en de vraag dringt zich opnieuw op: Wie is dat verdomme? Deze keer ligt de nadruk op 'is' en het klinkt enigszins beledigend. Alsof haar innerlijke en bijzonder ongewenste inquisiteur gegriefd is. Cecilia schudt haar hoofd en kijkt naar haar handen rond de beker thee om de groene drab in zijn snor niet te hoeven zien. Ze zijn bleek, haar handen, en hebben heel kleine rimpels die dieper worden als ze met haar vingers in de huid knijpt. Het zijn geen ouderdomsrimpels, dat kan toch nog niet?

Ze kijkt met moeite weg van haar handen en richt haar blik weer op Robert. De drab is weg en hij heeft de helft van zijn smoothie op.

'Mag ik proeven?' Ze hoort de vraag uit haar mond komen en is ontzet, heeft geen idee waar die vandaan komt. Robert kijkt een paar seconden verbaasd naar haar voordat hij het glas zwiggend naar haar uitsteekt.

'Wat zit er ook alweer in?' Ze wil de groene drab helemaal niet proeven. Absoluut niet. Maar de vertrouwde situatie is te vertrouwd, ze voelt haar hartslag versnellen door de beginnende paniek en moet het patroon gewoon doorbreken. Iets anders doen. Jaren geleden heeft ze geaccepteerd dat ze nooit zo gezond als Robert zal worden en dat dat geen probleem is. Het is geen probleem dat hij meer dan regelmatig traint en zij zich tevreden stelt met wandelingen. Het is geen probleem dat hij 's ochtends supergezonde smoothies drinkt en het is geen probleem dat zij ze weerzinwekkend vindt en ze niet wil drinken. Behalve dan vandaag blijkbaar.

'Chaga,' antwoord Robert. 'Mijn eigen tintuur van de paddestoelen die ik in het bos achter de villa van Wideström geplukt heb. Je weet wel.'

Het heet tintuur in plaats van tintuur, denkt Cecilia, maar ze zegt niets. Ze haat die kant van zichzelf, degene die anderen corrigeert. Ook al doet ze het alleen in haar hoofd, het is een verschrikkelijk slechte eigenschap.

‘Ik bereid de tinctuur door –’

‘Het heet tinctuur,’ onderbreekt Cecilia hem. Verdomme. Zo weinig zelfbeheersing heeft ze dus. ‘Wanneer ben je in het bos geweest om paddenstoelen te plukken? En wat is dat trouwens?’

‘Tinctuur? Met een c? Dat klinkt vreemd. Weet je dat zeker?’

Ja, ik weet het heel zeker. Ik werk tenslotte met woorden, dacht ze.

Robert haalt zijn telefoon tevoorschijn en ze wacht terwijl hij het woord controleert, want uiteraard is het niet voldoende dat zij zeker weet dat het zo is.

‘Je hebt gelijk,’ zegt Robert en ze slaagt erin om niet met haar ogen te rollen, wat haar vrij veel moeite kost. Ze zegt ook niet ‘bedankt voor de bevestiging, lieverd,’ hoewel haar mond dat heel graag wil.

‘Maar goed,’ gaat Robert verder terwijl hij zijn telefoon neerlegt, ‘ik heb het pad van twaalf kilometer gerolskied en heb ze tijdens een korte pauze geplukt. Het zijn zwammen die op berken groeien en bijzonder rijk aan mineralen, vitaminen en antioxidanten zijn. Het is niet te geloven wat er in onze natuur allemaal te vinden is, en helemaal gratis!’

Cecilia probeert te luisteren, dat doet ze echt. Ze zou daar beter in moeten zijn. Ze zou naar haar man moeten luisteren en onthouden wat hij zegt, meer betrokken zijn bij de dingen die hij interessant vindt. Maar haar hersenen trekken zich natuurlijk helemaal niets van haar wensen aan en ze gebruikt de tijd in plaats daarvan om te bedenken wat ze straks gaat lunchen.

Haar nek jeukt en ze verlangt ernaar haar haar op te steken. Telkens als ze bij de kapper is geweest doet ze een nieuwe poging om het vaker los te dragen, maar ze krijgt het niet voor elkaar. Ze kijkt in de keuken om zich heen op zoek naar een haarelastiek.

‘De spirulina heb ik bij de reformwinkel in Fyrkanten gekocht,’ gaat Robert verder. ‘Bij Gunnar. Hij weet waarover hij het heeft. In tegenstelling tot de idioten van de winkelketens in de stad.’

Cecilia strekt zich uit naar de schaal met spulletjes die naast de koelkast op het aanrecht staat, vist er een elastiek uit en draait haar haar in een knot terwijl ze de lunchplannen uit haar hoofd verdringt. In plaats daarvan dwalen haar gedachten af naar de vraag of ze zichzelf vanavond een glas wijn zal gunnen. Een knisperende Riesling? Of misschien de nebbiolo die ze afgelopen weekend hebben geprobeerd? Het hangt er natuurlijk vanaf of ze de wijn bij het eten drinken of pas daarna. Ze heeft vanochtend een boeuf bourguignon klaargemaakt, wat Caspers favoriete gerecht is. Die staat in de Le Creuset-pan op het fornuis en is klaar om te worden opgewarmd, en ze is van plan er een zijdezachte aardappelpuree met heel veel boter bij te maken. Het wordt de nebbiolo.

‘Weet je hoe... Lieverd? Luister je wel?’

‘Yep. Ja. Absoluut.’ Vooruit, Cecilia, verman je.

‘Weet je hoe ze spirulina maken? De Azteken in Mexico...’

Cecilia’s laatste borduurwerk ligt bovenop de stapel in de onderste lade van haar archiefkast. Ze stelt zich voor dat ze die voor zich heeft in plaats van het glas met de braakselachtige inhoud. Kleine kruissteekjes waar ze met haar vinger overheen strijkt. In zonsondergangsmagenta, Granny Smith-groen, New York-taxigeel.

Het wordt stil aan de andere kant van het kookeiland. Ze kijkt zenuwachtig naar het glas. Alsof het nog niet genoeg is dat ze niet heeft geluisterd, heeft ze ook niet van de smoothie geproefd. Nog niet.

‘Wat zit er nog meer in?’

‘O ja, natuurlijk. Rauwe broccoli, boerenkool, een stengel bleekselderij, vrij veel knoflook en gember, en amandelmelk om het vloeibaar te maken.’

Jezus, denkt Cecilia. En dan drinkt ze. De consistentie doet denken aan de gestoofde spinazie die ze op school kreeg. Ze ademt door haar mond om de smaak niet te hoeven proeven.

‘Gezonder dan dat wordt het niet,’ zegt Robert en hij glimlacht liefdevol naar wat er over is van de smoothie. Ze geeft hem het glas. ‘Wil je niet meer?’

‘Het spijt me, maar ik moet toegeven dat ik je smoothie niet lekker vindt,’ zegt ze. ‘Sorry.’ Ze heeft het in elk geval geprobeerd. Dat zal ze niet opnieuw doen.

‘Dat kan,’ antwoordt Robert en hij haalt zijn schouders op. Hij drinkt het restje uit het glas, spoelt het om en zet het in de gootsteen.

Nu gaat hij de krant halen, denkt Cecilia, waarna Robert naar het haltafeltje loopt.

Dagens Industri, denkt Cecilia, waarna Robert *SVD* en *DN* op het haltafeltje laat liggen maar de derde krant meeneemt.

Het gastentoilet, denkt Cecilia, waarna Robert langs de trap loopt en zich opsluit in hun kleinste toilet, waar de heerlijkste zeep en de meest luxe handdoeken liggen, maar dat hij desondanks koppig het herentoilet blijft noemen.

De kraan wordt opengedraaid, denkt Cecilia, en daarna blijft hij daar twintig tot vijftientwintig minuten zitten.

Toen ze honderd jaar geleden gingen samenwonen had ze hem gevraagd waarom hij de kraan opendraaide als hij moest poepen. Om het geluid te camoufleren, had hij geantwoord. Ik leg ook toiletpapier in de pot zodat het niet plonst. Ze had erop gewezen dat het water en het toiletpapier de geluiden weliswaar maskeerden, maar dat het toch een vrij duidelijke aankondiging was van wat er plaatsvond. Robert had gelachen en was het met haar eens geweest, maar was ermee blijven doorgaan.

Ze loopt de keuken uit, staart naar de deur van het gastentoilet en hoort de kraan lopen.

Wie is dat verdómmme? De gedachte is er weer, luidruchtig en opdringerig, dit keer met een agressieve nadruk op ‘verdomme’.

Jezus, het is Robert, brult Cecilia inwendig en ze probeert de lastige gedachte het zwijgen op te leggen – die gedachte die zich gedraagt als de vriend die iedereen heeft, die altijd stomdronken wordt en alle feesten verpest. Het is dezelfde Robert als altijd. Robert, die ze door en door kent, met al zijn goede en slechte kanten. De man die haar veilige rots in de branding is, haar levensgezel. De vader van haar twee kinderen. Haar Robert. Ze denkt aan het glas in de gootsteen en zucht.

Cecilia loopt naar boven en opent de deur naar haar werk-kamer. Ze blijft in de deuropening staan en kijkt naar de kamer die ze zo goed kent, waar ze zo veel uren van haar leven heeft doorgebracht. Onder het raam torent het oude bureau van onbehandeld grenen met de groene bureaulamp en haar laptop, verder niets. Overal op de vloer staan stapels boeken waarvoor geen plaats is in de overvolle kasten die drie van de vier muren bedekken, maar het bureau houdt ze altijd schoon en leeg. Hetzelfde geldt voor de rode tweezits-bank links van de deur. Daar moet ze altijd op kunnen liggen zonder eerst iets te hoeven verplaatsen. Op de kleine salontafel ernaast balanceren daarentegen drie oude koffie-bekers en een bord met een paar vergeten stukjes appel, en de roman waaruit ze vorige week vertaalde steekt half onder de bank uit. Robert noemt haar de schoonmaakschizofreen omdat ze met sommige dingen zo precies is en andere volkomen negeert.

‘De schoonmaakschizofreen heeft weer toegeslagen,’ kan hij zeggen, waarna hij eerst naar het glanzende kookeiland wijst en vervolgens naar een hoopje kruimels op het aanrecht.

‘De schoonmaakschizofreen wil niet dat iemand zich bui-

tengesloten voelt,' antwoordt ze dan. 'Misschien willen anderen ook eens een kans om schoon te maken.' Dat is nog een kant van zichzelf die ze haat, de zuurpruim die gewoon haar kop niet kan houden. Degene die onmiddellijke vol-doening voelt door er een sneer uit te gooien en die daarna in een hoekje zucht over haar eigen kinderachtigheid.

Hoe vaak hebben we niet elk aan onze eigen kant van het kookeiland met elkaar gekibbeld, denkt Cecilia. Dat verdomde kookeiland. De herinneringen aan de mooie gesprekken zijn met heel andere meubels verbonden: de keukentafel, de bank, het bed. De trap naar de bovenverdieping, waar ze 's avonds vaak zaten te praten toen de kinderen klein waren omdat ze hen daar konden horen als ze riepen. Ze hebben daar ook regelmatig gezoend, en twee keer zelfs meer.

'Ik heb er geen probleem mee om de keuken schoon te maken,' had Robert verklaard toen hij zijn glas had leeggedronken. 'Je hoeft het alleen maar te vragen.' Daarna zette hij het glas in de gootsteen en liep weg.

Cecilia gaat aan haar bureau zitten en opent de laptop, maar kan zich er niet toe zetten hem aan te zetten. De roman die ze nu vertaalt is te veel feelgood, te klef, te clichématig, te gelukkig. Ze zucht en staart naar het zwarte scherm.

Zo zal het vanaf nu zijn.

Dit is het.

Ze staat op en loopt over het zachte tapijt in de gang naar Caspers kamer. De deur is dicht en ze kijkt naar het briefje dat hij heeft opgehangen toen hij twaalf was en dat er al zeven jaar hangt. ALS JE NIET KLOPT IS HET JE EIGEN SCHULD. Goed gekozen woorden. Cecilia heeft zichzelf in de loop der jaren al heel vaak de schuld moeten geven als ze weer eens was vergeten om te kloppen. Zoals die keer dat ze binnenkwam toen hij iets deed met een sok waarvoor die beslist

niet was bedoeld... Het was een aanblik die ze graag uit haar geheugen zou willen wissen.

Ze loopt langs de twee nieuwe, enorme koffers die ingepakt klaarstaan en gaat op Caspers keurig opgemaakte bed zitten. Alles is hier netjes. Te netjes. Hij heeft zichzelf de afgelopen weken uitgewist zonder dat ze hem daarom hebben gevraagd. Het bureau is leeggeruimd. Ze heeft gezien dat hij het afgelopen weekend dozen met daarop BUREAU, BOEKEN en ALGEMENE ROMMEL naar de garage heeft gebracht. Hij heeft zijn schilderijen en posters zelfs weggehaald, en ze kan zweren dat de lege donkerblauwe muren om Sinatra, Brandon en Marilyn schreeuwen. Ze wil de diploma's en de Ansichtkaarten en de foto's van zijn vrienden terug. Waarom heeft hij zo zijn best gedaan om het te laten lijken alsof hij nooit meer terug zal komen? Zijn kamer zal altijd zijn kamer blijven, maar toen ze dat tegen hem zei glimlachte hij alleen en ging verder met spullen in dozen pakken. Ze wil zijn koffers openrukken en zijn spullen eruit trekken, zijn kleren op de grond gooien en rommel op zijn bureau leggen zodat het eruitziet zoals het hoort, in de kamer waarin hij heeft gewoond sinds hij een baby was. Ze wil vasthouden, vasthouden, vasthouden, tot zij ook in slaap valt en ze zich niet meer herinnert dat hij hier binnenkort niet meer zal zijn.

2

Robert

Na het toiletbezoek gaat hij naar de slaapkamer op de bovenverdieping. Vijftig push-ups en vijftig sit-ups, net als altijd. Zijn lichaam voelt vandaag goed, zijn knie is honderd keer beter na de behandelingen bij Lundgren. Robert heeft er spijt van dat hij zo lang zonder enige reden sceptisch is geweest. Iedereen gaat tenslotte naar een manueel therapeut, en als hij eerder was gegaan had hij de Vasaloppet afgelopen voorjaar niet hoeven te missen. Volgend jaar gaat hij dat ruimschoots inhalen. Hij zal die negentig kilometer sneller en sterker dan ooit afleggen.

Onder de douche denkt hij erover na hoe hij Cecilia zover moet krijgen om een homegym van Caspers kamer te maken. Casper heeft zijn kamer leeggehaald, dus blijkbaar vindt hij zelf niet dat die voor eeuwig voor hem klaar moet staan. Hij is negentien en dus volwassen. Ze hebben geen verplichting om een hele kamer te reserveren voor het geval dat een volwassen man misschien een keer bij hen op bezoek komt. Toen Victoria uit huis ging was Cecilia veel minder sentimenteel geweest. Ze had de lila muren van haar

dochter rustig in een neutrale grijzige kleur geschilderd, had een nieuwe spreij en een belachelijk grote hoeveelheid kussens voor op het bed gekocht, en daarna hadden ze een logeerkamer. Met Casper was het blijkbaar anders. Robert zou van alles kwijt kunnen in zijn kamer, die groot is. Een loopband, een fiets, gewichten, yogamatten... en een roeimachine! Dat zou ook goed zijn voor Cecilia, omdat ze niet genoeg beweegt. Ze maakt elke dag lange wandelingen terwijl hij aan het werk is, maar ze heeft cardio nodig. En krachttraining. Haar lichaam is nog steeds mooi, vooral voor iemand die bijna vijftig is, maar ze moet zich natuurlijk ook goed voelen. Hij weet dat het moeilijk voor haar is dat Casper uit huis gaat en ze geen kinderen meer in huis heeft. Cecilia is al gedeprimeerd sinds Casper vertelde dat hij droomde van een bacheloropleiding in de vs. Ze was lang voordat hij zich aanmeldde en inderdaad werd toegelaten al gedeprimeerd. Dat hij uit huis wilde gaan was voldoende om haar te laten instorten. Hoe zal het gaan als hij morgen inderdaad vertrekt?

Robert neemt een royale klodder douchecrème uit de grote, goedkope verpakking. Cecilia heeft haar eigen douche-crème waar Casper en hij niet aan mogen komen, een die maar een derde bevat en acht keer zo duur is. Waarschijnlijk is de inhoud exact hetzelfde. Hij heeft een keer een artikel gelezen over hoe vrouwen worden misleid om astronomische bedragen te betalen voor producten die geen haar beter zijn dan de budgetvarianten. Toen hij Cecilia het artikel liet zien, las ze het, mompelde iets, knikte en schudde haar hoofd tot ze klaar was.

‘Dit is waarschijnlijk volkomen waar,’ merkte ze op. Waar-na ze haar peperdure crèmes en shampoos bleef kopen.

Een gym zou fantastisch voor hen allebei zijn. Hij zou haar op weg kunnen helpen door te laten zien hoe ze de oefeningen moet doen. Ze zegt tenslotte altijd dat ze samen

nieuwe dingen moeten ondernemen. Hij gaat er nog een keer over beginnen als ze zichzelf weer is en niet op die sceptische manier naar hem kijkt zoals ze daarnet in de keuken deed. Binnenkort op een avond, als ze in een goed humeur is na een of twee glazen wijn die, zoals ze altijd zegt, de scherpe randjes eraf halen. Nadat Casper vertrokken is. Robert is er vrij zeker van dat zijn zoon zijn ouders zou aanmoedigen om iets nuttigs met zijn kamer te doen, maar vanavond is het niet het juiste moment om daarover te praten. Robert is niet de handigste en meest tactvolle van het gezin, dat heeft hij meer dan eens te horen gekregen. Dat klopt, maar hij is niet ongevoelig. Hij ziet de op elkaar geperste lippen van zijn moeder voor zich en draait de temperatuur van het water hoger. Als hij niet al onder de douche stond zou hij nog een paar push-ups doen, van die echt diepe. Push-ups helpen. Brandende spieren helpen. Pijn bestrijdt je met pijn.

Na de douche gaat hij voor de passpiegel in de slaapkamer staan. Hij ziet een heel klein buikje tussen zijn navel en de handdoek die hij rond zijn heupen heeft gewikkeld, maar dat mag geen naam hebben. Hij is vijftig en beter in vorm dan ooit. Hij heeft goed voor zijn lichaam gezorgd sinds hij als tiener besloot om in elk geval de controle over dat deel te nemen, maar de laatste jaren heeft hij echt heel hard gewerkt aan het optimaliseren van zijn gezondheid. Cecilia plaagt hem ermee en noemt het een klassieke midlifecrisis, maar hij haalt zijn schouders daarvoor op en noemt het wat het is: een investering. Hij heeft ook al zijn haar nog en dat kunnen niet veel van zijn leeftijdsgenoten zeggen. Het is aan de zijanten grijs geworden, maar dat is voor een man geen probleem. Zijn borst- en baardharen zijn ook grijs geworden, maar zolang hij niet kaal wordt kan het hem niet schelen.

Hij roept zijn elfjarige ik op, die mollige verlegen jongen, en zet hem voor zich neer. Hij legt zijn handen op zijn

schouders en zegt: 'Zie je dat het helemaal goed is gekomen?' Je hoeft je nergens zorgen over te maken. Je zult gaan trainen en verstandig eten, je krijgt een goede baan en een groot huis en een vrouw die van je houdt en twee kinderen om trots op te zijn.' De jongen verdwijnt. 'Zolang je je aan je routines houdt,' mompelt Robert en hij draait eerst naar rechts en vervolgens naar links voor de spiegel. 'Verlies de controle niet alleen omdat er dingen anders worden,' spoort hij zichzelf aan.

Hij kiest een van zijn slimline-overhemden, de lichtblauwe, uit de kast. Stenströms heeft de beste, vooral als je lange armen hebt, zoals hij. Hij haalt de plasticfolie van de stomerij eraf en besluit zijn donkerblauwe pak erbij te dragen, maar zonder stropdas. Het is donderdag en hij heeft geen belangrijke vergaderingen. En omdat het deze keer Johns beurt is om te kiezen waar ze gaan lunchen, wordt het geen restaurant dat nette kleding vereist. Waarschijnlijk kiest zijn broer zoals gewoonlijk voor een veganistisch eethuisje. Als hij geluk heeft krijgen ze een tafeltje op het terras, het is augustus en nog steeds warm, zodat zijn pak naderhand niet naar falafel en hummus stinkt. Robert kijkt de gang in en ziet dat de deur van Cecilia's werkkamer openstaat. Daardoor weet hij dat ze daar niet is, omdat ze haar deur nooit open laat als ze aan het werk is.

'Ik werk thuis, maar dat wil niet zeggen dat ik beschikbaar ben voor anderen,' zei ze toen ze hier gingen wonen en haar kantoor inrichtte. 'Mijn werk is net zo belangrijk als dat van jou en moet op dezelfde manier gerespecteerd worden.'

Het is niet helemaal net zo belangrijk, dacht hij. Het maakte geen verschil dat hij het niet hardop zei, want ze hoorde wat hij dacht.

'Financieel gezien is het misschien minder belangrijk dan jouw werk,' zei ze, 'maar mijn werk betekent net zoveel voor mij als jouw werk voor jou. Het is dus net zo belangrijk.'

Met zijn salaris hoefde ze eigenlijk helemaal niet te werken, maar hij heeft haar behoefte om iets voor zichzelf te hebben altijd gerespecteerd. En hij heeft haar gesloten deur altijd gerespecteerd. Die op dit moment niet gesloten is.

‘Cecilia?’ roept hij naar de gang terwijl hij de broek van zijn pak aantrekt.

‘Ik ben hier.’

‘Waar?’ Hij maakt de laatste knopen van zijn overhemd dicht en loopt de gang in.

‘Ik ben in Caspers kamer!’ roept ze overdreven hard en onnodig duidelijk. Zo groot is de bovenverdieping niet. Is ze boos?

Hij loopt naar Caspers kamer en kijkt naar binnen. Ze ligt languit op het bed met haar handen verstrengeld op haar buik.

‘Wat doe je?’ Dit ziet er verontrustend uit.

‘Ik lig na te denken over het leven,’ antwoordt Cecilia stijfjes.

Hij wacht af of er nog meer komt, maar dat gebeurt niet, dus neemt hij aan dat ze er niet over wil praten. Hij kijkt naar de lege muren en de totale afwezigheid van de spullen van zijn zoon. ‘Wat lijkt de kamer ineens groot,’ zegt hij. Het is helemaal waar. Hij kan hier nog meer kwijt dan hij eerst dacht.

Cecilia zucht. Ze zucht tegenwoordig vaak. ‘Wat is er? Je riep me.’

‘Ik wilde alleen vragen wat we vanavond samen met de kinderen eten. Het wordt vanmiddag waarschijnlijk smerige tofu, dus ik kijk des te meer uit naar iets lekkers.’

Ze zucht opnieuw. ‘Boeuf bourguignon met aardappelpuree. Omdat het de laatste keer is dat Casper erbij is. Ik wilde iets maken wat hij... heel lekker vindt. Iets wat hij zich zal herinneren.’ Ze strijkt met haar hand over de zijkant van haar gezicht. O jee.

‘Huil je, lieverd?’ Verdorie, hij moet naar zijn werk. ‘Het is echt niet zo dat hij nooit meer terugkomt,’ probeert hij in de wetenschap dat dit een mijnenveld is. Maar hij kan haar natuurlijk niet zomaar achterlaten zonder iets te zeggen. ‘Hij komt bij ons op bezoek en wij gaan daar met Kerstmis al naartoe.’

‘Ik weet het.’ Ze veegt weer over haar gezicht. Er is geen twijfel dat ze huilt en dat de situatie begint te escaleren.

‘Maar het is toch deprimerend dat hij hier niet meer zal zijn, zoals vroeger. Hij woont hier niet meer. Ze wonen hier geen van beiden. En dat is... ik ben min of meer... wie moet...’

Verdomme, verdomme, verdomme.

‘Lieverd,’ zegt hij terwijl hij op de rand van het bed gaat zitten. Hij maakt een van haar verstrengelde handen los en houdt die tussen de zijne. ‘Het komt allemaal goed. Hij is volwassen en volwassen kinderen moeten nu eenmaal het huis uit, ze moeten hun vleugels uitslaan. Hij moet de wereld in trekken en dingen zien en beleven en zijn eigen fouten maken en...’

‘Dat weet ik allemaal, maar het doet pijn!’ huilt ze en ze trekt haar hand terug. ‘Kan het niet gewoon normaal zijn dat het pijn doet? Moet je hier binnenkomen om alles wat ik voel weg te nemen? Laat me gewoon huilen en verdrietig zijn!’ Ze schreeuwt nu bijna en hij staat op van het bed. Hier kan hij niets aan doen. Hij heeft haast en zij heeft zich nu eenmaal voorgenomen om boos te zijn. Hij kan haar niet bereiken als ze haar stekels heeft opgezet, de stekels die soms helemaal alleen voor hem lijken te bestaan.

‘Natuurlijk, lieverd,’ zegt hij voorzichtig. Hij overweegt om te bukken en een kus op haar voorhoofd te geven, maar dat voelt te riskant. ‘Natuurlijk mag je zo verdrietig zijn als je wilt. Ik begrijp dat het zwaar is, het is tenslotte een enorme verandering. Zeg het als ik iets kan doen om het... tja, beter

te maken.' Cecilia geeft geen antwoord en staart naar het plafond. Ze huilt in elk geval niet meer. 'Probeer een beetje te rusten, dan zien we elkaar vanavond, goed? Het wordt heel gezellig.'

'Yep,' zegt zijn vrouw. Er bestaat geen twijfel over dat ze boos is, maar hij heeft geen idee in welke mate hij daar zelf bij betrokken is.

Robert probeert met zijn rechterhand het horloge rond zijn linkerpols te draaien, maar het past te goed en blijft zitten waar het zit. Hij laat zijn handen, die geen taak hebben, vallen.

'We zien elkaar om zes uur, oké? Of wil je dat ik eerder thuiskom om je met het avondeten te helpen?' Een vredesoffer.

'Doe wat je wilt,' wijst Cecilia zijn vredesoffer af.

In de auto zet hij Johnny Nash hard aan, maar hij kan het beeld van Cecilia op het bed in Caspers kamer niet goed uit zijn hoofd krijgen. Hij haat het als ze zo gesloten is en niet gewoon zegt wat er aan de hand is. In hun bijna drie decennia samen is ze ontelbare keren chagrijnig, boos, overstuurd en verdrietig geweest en daar kan hij allemaal tegen, maar stilte kan hij niet verdragen. Stilte kan zo veel veroordelingen bevatten, zo veel kritiek, zo veel onverschilligheid, en daar kan hij niet mee omgaan. Dat heeft hij nooit gekund.

Alles zou na zo veel tijd samen eenvoudig moeten zijn, toch? Zouden ze niet precies moeten weten hoe de ander functioneert? Zij weet natuurlijk hoe hij functioneert omdat hij duidelijk en rechte doorzee is in zijn communicatie. Als hij zegt dat er niets mis is, dan is er ook niets mis. Dat is bij Cecilia anders. Zij zegt ja en schudt tegelijkertijd haar hoofd en verwacht dat hij begrijpt wat ze bedoelt.

Robert zet de temperatuur in de auto iets lager. De nazomerwarmte is drukkend, hij voelt het in de Audi hoewel die

de hele nacht in de garage heeft gestaan en de thermostaat zeventien graden aangeeft. Het rugpand van zijn overhemd zal kreuken, wat hij verafschuwt, ook al ziet niemand het onder zijn colbert. Hij heeft meer schone overhemden in zijn kantoor, maar had zich voorgenomen om deze te dragen. Als hij in het ene overhemd arriveert en later plotseling een ander aanheeft, dan zullen de anderen denken dat het eerste te bezweet is. In zijn droomwereld heeft hij thuis en op zijn werk een kledingkast vol met exact dezelfde overhemden, maar dan zouden de mensen hem een verstokte saaie piet vinden die altijd hetzelfde draagt. In het laatste werknemersonderzoek afgelopen voorjaar hadden sommigen hem beschreven met woorden zoals 'stijf', 'ontoegankelijk' en het bijzonder beledigende 'niet zo relaxed', en hoewel vooral dat laatste belachelijk was, heeft hij toch geprobeerd op het werk iets meer ontspannen te zijn. Hij draagt vandaag bijvoorbeeld geen stropdas, voor de tweede keer al deze week. Hebben de anonieme feestbeesten die kritiek op hem hadden dat gemerkt? Waarschijnlijk niet.

Een andere veranderingen die hij heeft doorgevoerd na het werknemersonderzoek was zijn baard van twee naar vier centimeter laten groeien, maar daardoor zag hij eruit als een zwerver die cortison slikt, dus knipte hij hem weer korter. En op een vrijdag in juni speelde hij zijn favoriete jazzmuziek via de luidsprekers, muziek die hem altijd vrolijk maakt, maar na precies veertien minuten kwam Kerstin van de receptie zijn kantoor in omdat ze het niet langer kon verdragen en hem vroeg of hij dat kattengejank alsjeblieft kon uitzetten. Twee collega's applaudisseerden zelfs toen de muziek stopte.

Hij had zich niets hoeven aantrekken van wat zijn collega's vonden. Deze onderzoeken werden elk jaar gehouden en hij was niet voor het eerst een saaie houten klaas genoemd. Robert had dat altijd naast zich neergelegd. Hij zou nooit zo

ver in zijn carrière zijn gekomen als hij geen kritiek van zijn collega's kon verdragen. Maar dit jaar had het aan hem geknaagd, waardoor hij een beetje extra moeite had willen doen. Hij wilde laten zien dat hij ook grappig, relaxed en vriendelijk kon zijn. Misschien maakte dat ook deel uit van de midlifecrisis, maar wat de reden ook was, het was een uitputtende ontwikkeling.

Hij vroeg Cecilia om advies in de kwestie en zij stelde voor dat hij overdag zijn deur open zou laten, zodat iedereen zich welkom zou voelen, dat hij misschien af en toe een grap zou proberen te maken en dat hij iets lekker mee zou nemen naar het werk om uit te delen. Eenvoudige trucjes, vond ze. Het enige wat een positieve respons opleverde was de doos met cupcakes die Cecilia voor hem had gebakken en die hij in de kantoorkeuken had neergezet, waarna iedereen Kerstin daarvoor bedankte.

Als hij voor een rood verkeerslicht staat maakt hij van de gelegenheid gebruik om een ander nummer op te zetten: 'Mack the Knife' van Ella Fitzgerald. Als Ella hem niet in een beter humeur kan krijgen, dan weet hij niet wie dat wel zou kunnen. Het liveoptreden in Berlijn, als ze haar tekst kwijtraakt en het publiek alleen maar juicht, heeft hij fantastisch gevonden sinds hij het als verdrietige mollige tiener voor het eerst hoorde. Hij gebruikte het ook voor zijn kinderen toen ze jonger waren. Victoria bleek er immuun voor te zijn. Als ze eenmaal had besloten om woedend op de wereld te zijn, dan was ze dat ook bij de muziek van Ella. Casper daarentegen functioneerde op dezelfde manier als hij. Hij was niet in staat om langer dan maximaal het halve nummer zijn mondhoeken naar beneden te houden. Zo was het geweest sinds hij heel klein was en de liefde voor de oude jazzsterren had standgehouden. Robert is blij dat ze dat in elk geval gemeen hebben. Ze kunnen altijd over jazz en de grootsheid van de jaren vijftig praten. Hij wilde dat het even gemakke-

lijk voor hen was geweest om over andere dingen te praten, maar Casper heeft er altijd een voorkeur voor gehad om dingen waarmee hij zat met Cecilia te bespreken.

Zijn telefoon gaat en als hij opneemt zwijgt Ella en neemt de donkere, schorre stem van zijn oudere broer het over. Hoewel John vijftien jaar geleden is gestopt met roken en drinken, maakt zijn vroegere leven zich kenbaar zodra hij zijn mond opendoet en Robert kan het nog steeds niet laten om daarop te reageren. Het is lichamelijk, een gevoel van opluchting omdat hij John in zijn leven heeft, de echte John. Dat ze nu broers zijn, echte broers, en elkaar al jarenlang elke week zien. Het is zijn verdienste niet dat ze elkaar hebben gevonden, maar hij zal daar altijd dankbaar voor zijn.

‘Bobby, bro! Hoe gaat het?’ Het audiosysteem trilt door Johns begroeting en Robert dempt de bas.

‘Bro? Echt? Dat gereduceerde taalgebruik begint vermoeiend te worden. Hoe oud ben je nu? Twaalf? Moet ik binnenkort je luiers verschonen?’

Dankzij het hoogwaardige audiosysteem in het nieuwste model van Roberts Audi voelt het alsof hij wordt ondergedompeld in Johns lach als die de auto vult. Robert krijgt meteen een beter humeur. Hoe vaak is hij tegenwoordig nog in staat om iemand te laten lachen? Niet vaak. Niet vaak genoeg.

‘En noem me geen Bobby. In tegenstelling tot jou hoef ik er niet aan herinnerd te worden dat we naar twee vermoorde mannen vernoemd zijn.’ Robert probeert streng te klinken, maar hij grijnst en weet dat het te horen is. Zijn broer hoeft hem niet te zien om precies te weten in welk humeur hij is, hoe hij zich voelt of wat hij denkt. John heeft altijd het talent gehad om mensen snel te doorgronden en hun gevoelens te herkennen, vaak nog voordat ze dat zelf doorhebben. In hun jeugd, voordat Robert een pantser om zich heen had gebouwd dat sterk genoeg was, slaagde John er altijd in om